

78.

11. Комарова К.В. Теоретичні основи впровадження системи управління якістю у вищих навчальних закладах / К.В. Комарова // Вісник ДДФА: економічні науки. – 2012. – №2. – С.60-67.

12. Министерство образования и науки, молодежи и спорта Украины. Рейтинговые индикаторы национальной системы рейтинговой оценки деятельности высших учебных заведений. К., 2012

13. Бажан І.І. Інтелектуальний капітал та підходи до його оцінки / Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – 2012. – №1(17). – С. 52-56.

14. Дайнеко В.Г. Интеллектуальный капитал: проблемы накопления и регулирования в экономике, основанной на знаниях / В.Г. Дайнеко // Вестник ВГУ. – 2004. – №1. – С.193-203.

15. Toffler A. War and antiwar / A. Toffler. – 1996. №4. – USA.

16. Википедия словник. Режим доступу: ru.wikipedia.org.

17. Варналий З.С. Економічна безпека України: проблеми та перспективи змін / З.С. Варналий, Д.Д. Буркальцева, О.С. Саенко. – К.: Знання України, 2011. – 299 с.

18. Про інноваційну діяльність: наказ №40-IV від 04.06.2002 / Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi/>.

19. Живко З.Б. Словник сучасних економічних термінів / З.Б. Живко, М.О. Живко, І.Ю. Живко. – Л.: Край, 2007. – 384 с.

20. Мохор В.Р. Пробит-анализ рисков безопасности информации / В.Р. Мохор, В.В. Цуркаш // Защита информации. – 2010. – №3. – С. 17-25.

Получено 25.03.2013

УДК 00.155.9

В.О.МЕЛЬМАН, канд. техн. наук

Харківська національна академія міського господарства

ФАКТОРНО-КРИТЕРІАЛЬНА МОДЕЛЬ ОЦІНКИ СИСТЕМИ МОТИВАЦІЇ НАВЧАЛЬНО-ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Розроблено факторно-критеріальну модель оцінки системи мотивації навчально-професійної діяльності студентів вищих навчальних закладів. Комплексна система мотивації студентів ВНЗ дозволить вирішити спектр актуальних питань якості освіти.

Разработана факторно-критериальная модель оценки системы мотивации учебно-профессиональной деятельности студентов высших учебных заведений. Комплексная система мотивации студентов вузов позволит решить спектр актуальных вопросов качества образования.

The article is dedicated to the factor-criteria model of motivation system appraisal of training-professional activity of students of higher institutions. The complex system of students motivation of higher institutions will allow to solve a wide range of actual issues regarding education quality.

Ключові слова: мотивація, система мотивації, навчально-професійна діяльність студентів, психологічні фактори мотивації, факторно-критеріальна модель оцінки.

Вища професійна освіта є важливішим соціальним інститутом сус-

пільства, чинником позитивних економічних змін та запорукою сталого розвитку держави. За сучасних умов глибокої демографічної кризи, що неминуче впливає на систему вищої освіти, особливого значення набувають питання підвищення рівня якості освіти, вирішення яких можливе засобами умов створення сталої позитивної мотивації навчально-професійної діяльності студентів ВНЗ.

Теоретичні та практичні питання мотивації навчально-професійної діяльності студентів ВНЗ розглянуто в наукових працях Б.Г.Ананьєва, А.А.Вербицького, О.Є. Гуменюк, С.Л.Рубінштейна, В.О.Якуніна [1-5] та ін.

Однак, не дивлячись на велику кількість робіт в області мотивації навчально-професійної діяльності студентів ВНЗ, багато питань залишаються невирішеними. Дослідження науковців полягають у вивченні та подальшому формуванні мотивів навчання, або розгортаються з позиції дослідження пізнавальних потреб чи цілей. Питання ж системного вивчення потреб, мотивів та цілей як структурно поєднаних компонентів і спонук навчально-професійної діяльності студентів вищих навчальних закладів, а також системної оцінки рівня мотивації ще недостатньо представлено в сучасних наукових дослідженнях.

Мотивація навчально-професійної діяльності студентів уявляє собою систему психологічних факторів як єдність спонук студента до навчальної та професійної діяльності з метою вирішення конкретних проблем і завдань майбутньої професії за умов продовження розумової діяльності в не стимулюючих обставинах.

Головною метою професійної освіти є підготовка фахівців відповідного кваліфікаційного рівня, а також задоволення потреб особистості в поглибленні і розширенні знань. Саме тому, одним з найбільш актуальних питань сучасної професійної освіти є організація навчально-виховного процесу, який відповідає потребам та мотивам студентів з урахуванням впливу різних чинників [6, 7].

Мотивація студентів ВНЗ визначається рядом специфічних факторів: характером системи освіти; організацією педагогічного процесу; особливостями студента (стать, вік, рівень інтелектуального розвитку і здібностей, самооцінка, характер взаємодії з іншими студентами тощо); особистісними особливостями викладача і передусім системою його стосунків зі студентами та ставленням до педагогічної діяльності; специфікою навчальної дисципліни тощо [8].

Для вирішення питань впровадження комплексної, дієвої системи мотивації студентів ВНЗ пропонується факторно-критеріальна модель оцінки системи мотивації навчально-професійної діяльності студентів ВНЗ (таблиця).

Факторно-критеріальна модель оцінки системи мотивації навчально-професійної діяльності студентів ВНЗ

№ п/п	Фактори	Вагомість фактору	Критерії	Вагомість критерію у межах фактору	Показники (індикатори за критеріями)	Значення коефіцієнту за показником
1	2	3	4	5	6	7
1	Якість навчання $\Phi_1 = m_1(V_1K_1 + V_2K_2 + \dots + V_5K_5)$	$m_1 = 0,3$	1. Якість викладання дисциплін	$V_1 = 0,2$	1. Використання викладачами активних методів навчання. 2. Експертна оцінка педагогічної майстерності, атестація викладачів, результати опитування студентів.	$K_1 = 1$ або 0 (при відсутності)
			2. Наукова направленість навчання	$V_2 = 0,1$	3. Участь та призові місця у конкурсах наукових студентських робіт, конкурсах регіональних та міських проектів. 4. Участь студентів у наукових дослідженнях.	$K_2 = 1$ або 0 (при відсутності)
			3. Практична направленість професійної освіти	$V_3 = 0,3$	5. Відкриття філій кафедр в організаціях та на підприємствах. 6. Аудиторні заняття та зустрічі з фахівцями галузі. 7. Результати опитування потенційних та реальних роботодавців щодо якості професійної підготовки студентів. 8. Удосконалення матеріально-технічної бази ВНЗ.	$K_3 = 1$ або 0 (при відсутності)
			4. Міжнародна направленість навчання	$V_4 = 0,3$	9. Навчання іноземною мовою (поглиблене вивчення іноземних мов). 10. Участь у міжнародних проектах. 11. Система подвійних дипломів. 12. Стажування студентів у закордонних університетах.	$K_4 = 1$ або 0 (при відсутності)
			5. Додаткові освітні послуги	$V_5 = 0,1$	13. Впровадження додаткових освітніх послуг для невстигаючих студентів.	$K_5 = 1$ або 0 (при відсутності)

Продовження таблиці

1	2	3	4	5	6	7
2	Працевлаштування студентів $\Phi_2 = m_2(V_6K_6)$	$m_2 = 0,1$	6. Формування дієвої системи працевлаштування	$V_6 = 1$	14. Замовлення від підприємств. 15. Дослідження кар'єри випускників. 16. Договори про співробітництво з підприємствами. 17. Профорієнтаційна робота зі студентами. (семинари, імітаційний центр тощо).	$K_6 = 1$ або 0 (при відсутності)
3	Оцінка успішності студентів у навчанні $\Phi_3 = m_3(V_7K_7)$	$m_3 = 0,2$	7. Ефективна система оцінювання знань, вмінь, навичок студентів	$V_7 = 1$	18. Виключення підсумкового контролю для успішних студентів. 19. Впровадження додаткових освітніх послуг на замовлення студентів. 20. Розробка єдиних, прозорих критеріїв оцінювання знань студентів. 21. Впровадження системи конкурсів з визначення найкращих студентів у різних категоріях.	$K_7 = 1$ або 0 (при відсутності)
4	Організаційна культура ВНЗ $\Phi_4 = m_4(V_8K_8) + (V_9K_9)$	$m_4 = 0,2$	8. Можливість задоволення соціальних потреб	$V_8 = 0,3$	22. Творчі конкурси, спортивні заходи для студентів. 23. Участь у соціальних проєктах, акціях, волонтерських рухах тощо. 24. Діяльність психологічної служби ВНЗ (тренінги, семінари, консультації, робота з кураторами академічних груп тощо). 25. Постійний доступ до мережі Інтернет у ВНЗ (вивчення дистанційних курсів, використання програмних продуктів тощо).	$K_8 = 1$ або 0 (при відсутності)
			9. Виховна робота зі студентами	$V_9 = 0,3$	26. Організація відвідування виставок, вистав, концертів, кінотеатрів, зустрічей з творчими людьми. 27. Соціальне проєктування щодо здорового способу життя молоді.	$K_9 = 1$ або 0 (при відсутності)

Продовження таблиці

1	2	3	4	5	6	7
5	Матеріальне стимулювання студентів $\Phi_5 = m_5(V_{10}K_{10})$	$m_5 = 0,2$	10. Можливість задоволення матеріальних потреб	$V_{10} = 0,4$	28. Зменшення вартості контракту для успішних студентів. 29. Організація оплачуваних стажувань студентів. 30. Участь у наукових дослідженнях на платній основі. 31. Спеціальні стипендії, премії для призерів олімпіад, конкурсів. 32. Безплатні спортивні секції для студентів. 33. Організації доступної та якісної системи харчування. 34. Організація відпочинку студентів.	$K_{10} = 1$ або 0 (при відсутності)

Загальна оцінка мотивації навчально-професійної діяльності за факторно-критеріальною моделлю становитиме:

$$M_{sk} = m_1\Phi_1 + m_2\Phi_2 + \dots + m_5\Phi_5.$$

При цьому

$0 \leq M_{sk} \leq 0,49$ – недостатній рівень навчальної мотивації;

$0,5 \leq M_{sk} \leq 0,74$ – достатній рівень навчальної мотивації;

$0,75 \leq M_{sk} \leq 1$ – оптимальний рівень навчальної мотивації.

Для аналізу системи мотивації навчально-професійної діяльності студентів ВНЗ виділяються п'ять складових – навчання, працевлаштування, оцінка, організаційна культура, матеріальне стимулювання.

Ці складові утворюють п'ять факторів, які оцінюються при аналізі системи мотивації:

- 1 фактор – якість навчання;
- 2 фактор – працевлаштування студентів;
- 3 фактор – оцінка успішності студентів у навчання;
- 4 фактор – організаційна культура ВНЗ;
- 5 фактор – матеріальне стимулювання студентів.

Кожний з цих факторів має відповідну вагу m . При цьому кожний з цих факторів оцінюється за певними критеріями, а критерії у свою чергу теж мають власну вагу (v). Критерій може оцінюватися як за одним показником, так і за декількома показниками. При цьому кожен з показників оцінюється коефіцієнтом відповідності, який дорівнює або 1, якщо це відповідає дійсності, або 0, якщо цього немає. Далі, якщо критерій включає один показник, його числове значення помножується на вагу цього критерію, а якщо критерій включає декілька показників, то їх числове значення підсумовується, і отримане число помножується на вагу цього критерію.

Далі отримані числові значення критеріїв, які відносяться до певного фактору, складаються, і отримана сума помножується на вагу цього фактору. Отримані числові значення усіх факторів складаються, що дає змогу отримати числове значення оцінки, яке розподіляється у діапазоні від 0 до 1. При цьому рівень оцінки від 0 до 0,49 вважається недостатнім, рівень від 0,5 до 0,74 – достатнім, а рівень від 0,75 до 1 – високим рівнем системи мотивації навчально-професійної діяльності студентів.

Визначення та оцінка факторів, критеріїв, показників системи мотивації з урахуванням їх вагомості надасть можливість подальших досліджень у даному напрямі та сприятиме розробці рекомендацій щодо формування ефективної системи мотивації навчально-професійної діяльності студентів ВНЗ.

1.Ананьев Б.Г. Избранные психологические труды. – М: Педагогика, 1980. – Т.1. – 230 с., Т.2. – 287 с.

2.Вербицкий А.А. Активное обучение в высшей школе: контекстный подход. – М.: Высш. шк., 1991. – 207 с.

3.Гуменюк О.Є. Психологія інноваційної освіти: теоретико-методологічний аспект / О.Є. Гуменюк. – Тернопіль: Економічна думка, 2007 – 385 с.

4.Рубинштейн С.Л. Проблема способностей и вопросы психологической теории // Вопросы психологии. – 1960. – №3. – С. 34-52.

5.Якунин В.А. Педагогическая психология. – 2-е изд. – СПб.: Изд-во Михайлова В.А., 2000. – 349 с.

6.Мельман В.О. Проектний підхід до формування мотивації навчально-професійної діяльності студентів вищих навчальних закладів / В.О. Мельман // Комунальное хозяйство городов: Наук.- техн. сб. – К.: Техніка, 2010. – Вип. 94.– С. 390-394.

7.Мельман В.О. Психологічні фактори мотивації навчально-професійної діяльності студентів / В.О. Мельман // Новий колегіум: Наук. інформ. журнал. – Харків: ХНУРЕ, 2009. – №6. – С. 56-59.

8.Мельман В.О. Мотивація навчальної діяльності студентів вищих навчальних закладів як важливий чинник розвитку професійної освіти / В.О. Мельман // Матеріали міжнар. наук.-практ. конф. «Управління організацією навчально-виховного процесу в середній і вищій школі». – Полтава: Полтав. нац. педагог. ун-т ім. В.Г. Короленка, 2012. – С.86-87.

Отримано 21.03.2013

УДК 33.330.1

И.А.ГЕРАЩЕНКО, канд. экон. наук, Б.ЯГШИМАДОВ

Украинская инженерно-педагогическая академия, г.Харьков

ВОСПРОИЗВОДСТВО ОСНОВНЫХ ФОНДОВ ПРЕДПРИЯТИЯ

Систематизировано понятие воспроизводства основных фондов, определены факторы, сдерживающие воспроизводственные процессы на предприятии, разработана модель управления воспроизводством капитала предприятия на инновационной основе.

Систематизовано поняття відтворення капіталу визначені фактори, які стримують відтворювальні процеси на підприємстві, розроблено модель управління відтворенням основних фондів підприємства на інноваційній основі.

Described the concept of reproduction of fixed assets, the factors that constrain reproductive processes in the enterprise, a model reproductive management capital assets on the basis of innovation.

Ключевые слова: основные фонды, воспроизводство, факторы, модель, сфера воспроизводства, износ.

В условиях рыночных отношений политика в области воспроизводства основных фондов имеет исключительно важное значение, так как она определяет количественное и качественное состояние основных средств, соответствующей амортизационной, инвестиционной и налоговой политики. В современных исследованиях недостаточно внимания уделено факторам, которые оказывают влияние на эффективное воспроизводство основных фондов, что требует не только их систематизации, а также создание модели воспроизводства с учетом выявленных факторов.

Изучением проблем воспроизводства основных фондов занимались такие ученые, как: Райзберг Б.А., Лозовский Л.Ш., Стародубцева Е.Б., Борисов А.Б., Леонтьева В.В., Маркс К., Абалкин Л.И. [1-4, 8].

Целью статьи является определение факторов, которые сдерживают воспроизводственные процессы на предприятии, а также разработка мо-